

UJ KELELET

ESZAK-POLITIKAI-NAPILAP

Cannes

London után Cannes. Londonban még alonak tűnhet, Cannesban már valóság lesz belőle. És ha nem Cannesban és nem Párisban, valahol mégis eleven életre kél a hosszú évtized legtagrikus álmából: a világbake. Lloyd George gondolata. De ma már nemcsak Lloyd George: ez a gondolat megtermékenyítette a világ előlátó népeinek a fantáziáját. Az életvágy, amelyet az angol premier nagyvonalú koncepciójában ígér, beleszívódott Európa népeinek agykamráiba és onnan se diplomáciai szemfényvesztéssel, se fegyvercsörgetéssel ki nem lehet többé pusztítani. Az igazi békéhez az út a megtisztult demokrácián, a széles szabadságjogokon és a gazdasági gonszolidáción vezet. Lloyd George demokratizálni akarja Európát, a fegyverek sirtőjébe, ahová elhordta egykori ellenségei gyilkoló szerszámaint, el akarja vinni a győzők fegyvereit is. A militarista Németország kezéből a szövetséges hatalmak kiragadták a háború véröntöző kannáját, a tábornokokról és a katonákról letépték a vértőlázott uniformist. Onnan már nem indulhat el a vörös halál. A mérőfogaitól megfosztott Németország körül nem kell többé sűrű katonai kordont vonni. Európa és a világ pacifizálása, a militarizmus szelleme utolsó maradványának eltakarítása az első lépés a kontinens újjászüléséhez. A demokrácia nem tűr hatalmas hadsereget. Nem tűr elnyomást és nem tűri a népek és országok gyűlölködését. A demokrácia és a pacifizmus egy szülőanya gyermeke.

De a demokráciáig és a pacifizmusig való eljutás csak az áldozatok, a lemondások és a kiengesztelődések megtisztító folyamatán történhet meg. Lloyd George béketervében, békeoffenzívájában Európa három aktuális problémáját vetette fel, amelyek meggyógyításai nélkül nem épülhet újjá romjaiból Európa. Ez a három probléma: a súlyedő Németország ügye, a tengődő Középeurópa és a kísértő Oroszország ügye. Németország a háború befejezése óta az állami élet új formáin keresztül keresi boldogulását. Gyűztek a demokratikus erők és elgyengülten állnak lesben a militarista és monarchista méregkeverők. Németország megvalósította a demokrácia ideát abban a pillanatban, amikor a háború legnagyobb bűnösét, Vilmos császárt kiűzte az országból. Ezt a demokráciát nem tudta megerősíteni. Nem tudta hatalmasra és gerincesre tenni és ezért a felelősség nemcsak a köztársasági Németországra. A gyengeség gyökerei az európai viszonyok talajába nyulnak le, de elágaznak a szomszédos Franciaországba is. Mert demokrácia gazdasági erőforrások nélkül csak elmélet. A német demokrácia csak akkor lehet erő, ha megszűnnek az országnak legégetőbb kenyer gondjai. Lloyd George ezektől a gondoktól akarja felszabadítani Németországot. És a német problémával párhuzamosan halad Középeurópa problémája is. A középeurópai államok — és itt alig van különbség győző és legyőzött között — a gazdasági élet súlyos kríziseit élik át. Lengyelország győző állam és szövetséges állam és pénzügyei semmivel se rendezettebbek, mint a legyőzött és egykor ellenséges Ausztriáé. Középeurópa pénzügyeit szánálni kell mert e szánálás nélkül Európa nyitott és égő sebé marad.

És Oroszország. Oroszország közeledési kísérletei eddig megtörték Franciaország ellentétét. Oroszország izoláltan él abban a lüktető és dolgozó szervezetben, amelynek neve Európa. De veleszembben izoláltan él Európa

többi része, amelyhez mégiscsak szervesen hozzátartozik. Kiegészítik egymást. Lloyd George már régen akarta, hogy Oroszország gazdaságilag belekapcsolódjék Európa életébe. Most már Franciaország is akarja. És a kapcsolat és az együttműködés ezzel Európa valamennyi állama között létre fog jönni. London műve ez, Cannes folytathatja és az a nagy európai konferencia, amely nem fog különbséget tenni győző és legyőzött között, mert közös érdeke, Európa megmentése tüzi össze őket, fogja a nagy művet befejezni. Ezen a konferencián megindul Európa újjászülésének folyamata. Cannes lerakja a fundamentumot, amelyre a világ leglelküimeretesebb és legmélyebben gondolkodó politikusa: Lloyd George hatalmas gondolatának nagy művét építik. Meg fog szünni a fojtogató levegő, a népek el-falazottsága és gyanakvása és a kereskedelem egészséges hullámlásán át lassan lekopnak a

valuták szirtjei. Európa kiegyenlítődik és kiegyensúlyozódik, a termelés mekeresi a maga piacait és a fogyasztás megtalálja beszerző forrásait. És ha leomlanak a gazdasági életnek azok a falai, amelyek még a világháború maradványai, leomlanak a lelki ellentétek bástyái is.

Lloyd George békeoffenzívája megindult Londonban. Még nem győzött. Az offenzíva még nem győzelem. De a győzelem bevezető támadás. Ami Londonban félbemaradt, teljes lesz Cannesben. A békeoffenzíva elé hiábaveti a konzervativizmus a maga erőitlen és elgyengült maradiságát. Mert ebben az offenzívában Lloyd George nem egyedül vesz részt. Mögötte áll az egész világ sóvárgó békevágyával. Ennek az offenzívának győznie kell, mert nemcsak az igazság veti harcba felvértezett hadseregét, hanem vele tart a legnagyobb erő: az élet.

Megalakult az antiliberalis blokk

A pártok megegyeztek a választójogi törvény megszavazására — Készülődés a választásokra

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A román belpolitikai nomenklaturában járatlan erdélyiek zavartan állanak meg az egyes parlamenti pártok lényegében ellentmondó elnevezésével szemben. Marghiloman pártját „konzervatív-progresszív”-nak hívják, a miniszterelnök kis parlamenti csoportjának hivatalos elnevezése „konzervatív-demokratapárt”, míg a legreakciósabb román politikai szervezet, Bratianu Jonel pártja a „liberalis párt” hangzatos elnevezés mögött rejtőzik. Most, hogy az új kormány mögött a valóban demokráta alakulatok Bratianuék hatalomrajutását látják, az ellenzék haladó csoportjai a többségi néppárttal együtt blokkba tömörülnek. Az új csoportosulás tehát nem más, mint

a demokráta pártok anti-liberalis blokkja.

Amennyiben az új ellenzéki blokk nem tudja a liberalisok kormányrajutását megakadályozni, erélyes ellenakciót fog indítani. Az új blokk vezetői — mondják beavatottak körében — elhatározták, hogy ebben az esetben egyetlen párt sem fog résztvenni az általános választásokon és így fogják meghiusítani Bratianuék minden kísérletét.

Az ellenzéki pártok koncentrációjára irányuló tárgyalásokat Flondor lovag kezdeményezte és vezette. Flondor előbb kormányképes ellenzéki szövetséget akart szervezni, amely Take Jonescutól a hatalmat átvegye, de mert ezek a tárgyalások eddig nem vezettek kielégítő eredményre most már csak erősebb ellenzéki párt-koncentráció létesítésén dolgozik. Sikertől közös blokkba tömöríteni a néppártot, a nemzeti demokratapártot, a progresszív-pártot és az erdélyi nemzeti pártot, amelynek válasza ugyan még nem érkezett meg, de minden bizonnyal igenlő lesz.

Flondor környezete nagy diszkrécióval kezeli ezt az egész ügyet, annyit mégis sikerült megtudnunk, hogy

a megegyezés a pártok között kész.

Ami a pártvezetőséget illeti, a pártvezetőség kijelentette, hogy nem léphetnek be egy koncentrációs kormányba, mint azt tegnapi előtti kommunikéjükben meg is indokolták.

De egy ilyen kormánnyal szemben jóakaratu magatartást fognak tanusítani. Ez Flondor tevékenységének eredménye. A lovag különben tegnap este Natiuval, Vajdával és Popovicsal vacsorázott, azután pedig bukovinai birtokára utazott. Flondor január 10-én érkezik vissza a fővárosba, amikor majd igyekszik mostani megállapodásait gyakorlatilag érvényesíteni. Amennyiben koncentrációs kormányt nem sikerül alakítani, úgy hancóntrációs ellenzékét fog összehozni, ami a parlamenti helyzetet teljesen tarthatatlanná tenné.

Megszavazzák a választójogi reformot

Take Jonescu tárgyalásai most főleg a választójogi reform tető alá juttatását célozzák. Ennek köszönhető az utóbbi napokban elért sikereket. Kétségtelen, hogy bármilyen legyen is a jelenlegi krízis átmeneti megoldása, a válság véglegesen csak az elkerülhetetlen általános választásokon fog eldőlni. A belpolitika mostani eseményei világosan mutatják, hogy

a választási küzdelem már megindult

Averescu is ezt hangsúlyozza az ország választóihoz intézett kiáltványában és a kormány intézkedései sem egyebek mint a talaj kedvező előkészítése. A pártok már csak a választójogi törvény tárgyalására vonatkozólag akarnak megállapodni.

Megalakul a választójogi bizottság

A miniszterelnök tegnap felhívta az összes pártvezérceket, küldjék ki megbízottait a napokban megalakítandó választójogi bizottságba, amely a választójogi törvényjavaslatot végleg megszövegezte.

Kormánykörök szerint a parlamenti pártok között — kivéve a liberalisokat és a szocialistákat — a választójogi törvényjavaslat megszavazására vonatkozó megegyezés elvben készen van. A néppárt legnagyobb része csatlakozott ehhez és így a javaslat többsége biztosítva volna.

Az Averescu-párt vezetői azt hiszik, hogy Take Jonescu január 18-án — újból egyszerű magánember lesz, sőt Argetoianu azt hiszi, Take Jonescu már meg sem jelenik a parlament előtt és még előbb benyújtja lemondását.

A cionista gazdasági tanács feladatai

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A karlabadi cionista kongresszus — mint ismeretes — gazdasági tanács felállítását határozta el. Nem körvonalozta ennek a tanácsnak működési körét, megelégedett annak az általános irányelvnek a felállításával, hogy a tanács minden olyan pénzügyi és gazdasági kérdéssel foglalkozzék, amely a cionista szervezettel bármilyen vonatkozásban van. Isak Naiditsch, a gazdasági tanács elnöke a „Wiener Morgenzeitung” egyik legutóbbi számában hosszasan foglalkozik a gazdasági tanács feladataival. Naiditsch lényegében a következőket írja:

A cionista világszervezet politikai munkája kivirta, hogy a zsidó nép számára a nemzet minden jogát elismerték. A szervezet főfeladata tehát, hogy ezt a jogot ma gyakorlati válassza. A mi helyzetünk lényegesen más, mint más nemzeteké. Herzl nagy súlyt helyezett a tömeg szellemére és erejére. Ezt az erőt ma jobban igénybe kell vegyük, mint valaha. Folytatnunk kell a népakarat megszervezésének munkáját, mert csak a megszervezett népakarat nyújthatja Palesztina felépítésének biztos anyagi alapját. Politikai eredményeink következtében szükséges volt olyan gazdasági intézmény létesítése, amely kizárólag gazdasági és pénzügyi kérdésekkel foglalkozik és ennek megfelelően tagjai kizárólag szakemberek sorából kerüljenek ki. Már a londoni kongresszuson merült fel ez a terv Brandeis javaslatára, de a Brandeis csoport kívánságait, hogy az intézménnyel kapcsolatban a cionizmus szellemi és lelki alkotórészét kikapcsoljuk, nem tehetjük magunkévá.

A XII. kongresszus azután ezt a gazdasági tanácsot úgy valósította meg, hogy tagjai csak vezető cionisták lehetnek. A tanács maga a szervezet végrehajtóbizottságával szoros összeköttetést tart fenn. Korai volna az új intézmény terveiről részletesen írni, ezért egyelőre csak arra szoritkozom, hogy programjának ama részére mutassak rá, melyet a legközelebbi időben kell megvalósítanunk. A gazdasági tanács mindenek előtt a Keren Hajeszód pénzeit fogja kezelni. A Keren Hajeszód, amely a cionista pénzügyek fődegszála, most Palesztinában nagyarányu munkába fog. Jelzalog hitelbankot állít fel 200 ezer font alaptőkével, az ország csatornázására és öntözésének munkálatait kezdi meg és megindítja nagyobb arányokban a betelepítés munkáját is. Egyelőre ezt a három munkát

végzi a Keren Hajeszód és az új gazdasági tanács első feladata ezeknek a vállalkozásoknak a megszervezése és ellenőrzése.

A tanács más vállalkozásokat is fog kezdeményezni. Lényeges feladata a Jewish Colonial Trupp elaprítójának felemelése. Herzl ezt a pénzintézetet az ország legnagyobb pénzügyi intézményeinek tervezte, kétmillió font alaptőkével, sajnos azonban, az alaptőke ma mindössze 400 ezer font. Az alaptőkét sürgősen kétmillióra kell emelni. Palesztinában és Európában a bankokat kell létesíteni, de elsősorban az amerikai fiókot kell felállítani, mert ennek a banknak igen fontos feladata, hogy Amerika zsidósága és Palesztina között szoros pénzügyi kapcsolatot teremtsen.

A Palesztinában felállított földhitelintézet 200 ezer font alaptőkéje tulkevés ahhoz hogy a palesztinai földkérdést kellően finanszírozzon tudja. A jelzalogbank működésének szempontja nem az alaptőkén, hanem a jelzalog leveleken nyugszik. Ezeket a hitelleveleket a világ pénzpiacán kell elhelyezni, ami ma kétségkívül nehézségekbe ütközik. Addig is azonban, míg ezek a nehézségek elháríthatók, a hitelleveleket a világ összes zsidó intézményeinek, szervezeteinek, egyesüléseinek kell átvegyék a rendelkezésükre álló alapokból. A hitellevelek hatszázalékos kamatot hoznak és tizenkét éven belül be fogjuk azokat váltani.

Vezérelvünk, hogy Palesztinában az összes pénzintézetek, víz és elektromosművek a nemzeti tőke kezében maradjanak, mert ezáltal az ország felépítését kellően ellenőrizhetjük. Emlerjük azonban a magántőke hasznos szerepét a felépítés munkájában és ezért a magántőkével szemben is kell előzékenységet fogunk tanusítani. Gondoskodni fogunk arról, hogy az egyéni vállalkozás kellő támogatásban részesüljön és magánosok is kapjanak hitelt. A gazdasági tanács azoknak a köröknek a gazdasági erejét is igénybe fogja venni, amelyek eddig az Erec Jisrael munkában közvetlenül nem vettek részt. Általában ellenőrizni fogja és meg fogja erősíteni a gazdasági tanács az összes palesztinai gazdasági intézeteket, kezelni fogja a kongresszus által megszavazott költségvetést és új vállalkozásokat fog létesíteni.

— Az új kínai kormány. Pekingből jelentik: Az új kormány megalakításával Liang Si-t bízták meg. Az új miniszterelnököt Sang-So pártja is támogatja. Sang-So volt tudvaleg a kínai vasutak koncesszionáriusa.

Kit büntettek meg a Kapp-puccsért

— Az Uj Kelet berlini munkatársától —

Berlin, december 26. A lipcsei birodalmi törvényszék hosszadalmas vizsgálat után napirendre tűzte a Kapp-Lüttwitz ellenforradalom vezetőinek perét, mely az egész német nyílvanosság példátlan politikai feszültségétől kísérve most befejeződött. Egyetlen vádlottat: Jagow volt berlini rendőrfőnököt ítéltek el. Az elmenekült Lüttwitz tábornok és Kapp elnök legszűkebb munkatársait: Schile t és Wangenheim-et felmentették.

A titkon ma is császárpárti német bürokrácia, a közársaságellenes bírói kar újabb mérvnyilatkozatot tett el a német demokrácia ellen. Francia lapok, mint a „Matin”, sőt a „Figaro” is több ízben rámutattak arra, hogy a mai Németország édestestvére Vilmos császár Németországának. Ez az ítélet újabb bizonyíték a francia lap állítása mellett. A Vilmos-hívek egész hadiszállása büntetlenül készülhet új merényletekre. A bíróság egyedül Jagow ot ítélte el. A puccs többi főszereplőit, sőt irányítóját, mint Ludendorff is, tanuként jelent meg a bíróság előtt.

Ludendorff tanúzásáról érdekesen számolt be egy törvényszéki tudósító. Az előző Ludendorff öccselenciáját szőlitotta a terembe. Ludendorff bejött és igen határozottan felelt az elnök tiszteletteljes kérdéseire.

Felolvastak egy levelet, melyben Dawitz, a puccs egyik előkészítője arra intette Ludendorffot, hogy vezető szerepe ellenére maradjon a kulisszák mögött. Ludendorff mégis zavartalanul ült a tanúk padján. Daszotikus feje telve van az energia és az erőszakosság jegeivel.

A német sajtó általában nincsen megelégedve az ítélettel. A jobboldali lapjai súlyosnak, a baloldaliak tul enyhének mondják az ítéletet. A „Berliner Tagblatt” kiemeli, hogy a bíróság csakis azokra a bizonyítékokra szoritkozott, amelyek a per anyagában felmerültek. Kizárta elhatározásából a szélesebb körű kombinációkat, ami által az egész eljárás szük keretek közt mozgott. A „Vorwärts” pedig a következőket írja: Az ítéletet jogilag igen ferdén indokolták. Politikailag és erkölcsileg szomorú vigasztalásokat ad. Teljes egészében megerősíti, hogy az igazságszolgáltatás gépezete felmondta a szolgálatot. Ez az ítélet új intés arra, hogy az igazságügy reformját fokozott erővel kell megvalósítani.

Reb Sabsze Krén szombatjai

Írta: Ujvári Péter

A kuria új lakót kapott, nem urféléit, hanem zsidót. Messze vidékről jött és el is ütött attól a típustól, amely a Bodrogközben nevelkedett. Bajuszt, szakállt nem viselt és a dajások módjára öltözködött. De gazdag lehetett és ez tiszteletteljes érdeklődést keltett az emberekben. Mikor a nagy házban elhelyezkedett, elüzent a hitközséghez, hogy állapítsák meg az adóját, azt megfizeti, de egyébbel aztán ne terheljék.

Reb Sabsze Krén gazdálkodott. Hétköznap a földet járta, szombaton béres, kocsis azt csinálhatott, amit akart, ő bizony nem törődött vele.

— Egy jó zsidó — mondták maguk között az emberek, csak azt nem tudták, hogy mért nem jár templomba, hiszen szombaton nem sokat ér az otthoni imádkozás.

A cselédség őt megtudták, hogy rengeteg könyvtára van, a rabbié meg se közelíti, annyi abban a foliás. Hétköznap lakat alatt tartja a könyvesszobát, de szombaton melegség és világosság költözik beléje, a hatnapos csöndesség valósággal megoldvad benne és halk zümmögés muzsikál a polcok alatt.

A bodajkiak mosolyogtak. Most már mindent tudtak. Ez a Reb Sabsze Krén különködő, de tudós ember. Igaz, hogy a tempombajárás nagy dolog, de Tórárt tanulni még nagyobb.

Hát keveset imádkozik, de sokat tanul. Ezért tisztelni kell. És tisztelték is.

— Egy nagyon jó zsidó — mondták róla a bodajkiak és többjüknél az volt a legkellemebb szombati passziója, hogy a kuria ablaka alá settenkedett és áhitattal szivta magába a kiszűrődő kántálást. A nigent, ami különös zamatot ad a talmudtanulásnak.

— Olyan nigenje van — állapította meg Mojse Fisspán — hogy egy élvezet.

A Talmudhoz nem értett Mojse Fisspán, de a nigenhez ő is értett.

Hát ez így is volt. Reb Sabsze Krén a Talmudnak szentelte a szombatjait. Reggeli után rágyújtott a csibukjára, aztán az asztalhoz ült, amelyen nagy könyvek hevertek. A könyvek közül kiválogatta a legnagyobbat és „tanulni” kezdett. A Talmudot olvasta. Előbb csak zümmögött, aztán dudorászott, majd meg szikrázva szöktek ki a hangok a torkából, mint a szökőkút vize, amely felszökik és visszahull a medencébe. Az arca ragyogott és a szemében nagy-szerű furlangok tüzeltek. Csupasz száján öntelt mosoly fodrozódott. Bajvivó atléta szoktak így mosolyogni, mikor az ellenfelüket a földre teperik. Reb Sabsze valakit a földre teper. Vagy a Ran-t, vagy a Riff-t, vagy másvalakit.

Reb Sabsze Krén csatateret csinált a Talmud szövegéből. Éleseszü ember volt és könnyűszerrel értette meg a legbonyolultabb helyet is, de ő élvezni akart. Az értelemben való egyszerű behatolás nem nyújtott neki elég gyönyörűséget. Összeszedte hát a kome-

tátorokat és a decizókat és egymás ellen uszította őket. A Ran azt mondja, a Riff ezt mondja. Hadd lássuk csak kinek van igaza. Ő már tudta: kinek a magyarázatát lehet elfogadni, de szombat volt és ő szombati élvezetekre áhítozott. Ezért hát előráncigálta a Meharsát és a Maharilt, a Ramáht és a Chatam Szófert, meg más talmudkuta őt, ha a keze ügyébe akadt. Ezeket a szent zsidókat, akik már csak a könyvekben élnek, egymás ellen uszította: hadd marakodjanak. Emlentmondásokba kevert őket és leleplezte a gyöngegeiket. Mikor a Ran fölébe kerekedett a Riff-nek, elgáncsolta, mikor a Riff kerekedett fölül, azt rantotta vissza. A magyarázatukat kihegyezte, kifordította, aztán valamennyit halatlanul morész kombinációval összenyalabolta és diadalmazni a Rambam álláspontjához szegzett. Mert talmudista fallozás szerint minden elmemeveletnek oda kell törekedni, hogy minden körülmények között a Rambam győzzön.

Hát ennél nagyobb szombati passziót elképzelni se lehet. Az ember ül meleg, kényelmes szobájában és nehezen érthető responzumokra világosságot áraszt. Reb Sabsze Krén ezzel edesítette meg a szombatjait. Hétköznapokon ismét itagadó volt, templomnak, bet-hamidras-nak a szögét se szórta, szombaton aztán belebujt hosszú zsinoros halókatájába, fejébe nyomta aranyimzesü házisapkáját rágyújtott nagyfaszaru csibukjára és tanult.

— Ez egy élvezet — dörzsölte a kezeit, mikor a csibuk jól szelelt és az agra is jól működött. — Ez egy szombat. Nacs szabb

Londontól Cannesig

A főbb gazdasági kérdésekben megegyeztek Londonban — Politikai és katonai megegyezés nem jött létre — Miért maradt el Olaszország Londonból — Lengyelország közvetít Franciaország és Oroszország között

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Berlin, december 26. A sikertelen londoni tárgyalások után a két szövetséges nagyhatalom: Anglia és Franciaország között kieleződött a viszony, Lloyd George Londonban két gondolatot akart megvalósítani. Az egyik: Briandot rá akarta bírni, hogy fogadja el Anglia békeprogramját, amely

Európa minden aktuális kérdését megoldandó.

Engedékenységet kért Németországgal szemben, hozzájárulást Németország moratórium-javaslatához. A másik: szorosabbra akarta fűzni a szövetséget Anglia és Franciaország között, mert a szövetség sűrűn ismétlődő krízisei megbénítják Anglia béketörekvéseit. Egyik terve se sikerült teljesen, Briand még mindig engesztelhetetlen Németországgal szemben és, még mindig vonakodik elfogadni Lloyd George békeprogramját. És mert ez az első kérdés nem jutott megoldáshoz, nem juthatott megoldáshoz a második sem;

Anglia és Franciaország barátságára nem lett szorosabb.

Lloyd George azonban nem mondott le békeoffenzívájáról. Briand se mondott végleges nemet, elment Londonból, Cannesban fogtak újabb tanácskozni. Az angol lapok különbözőképpen kommentálják a londoni konferenciát. Általában nem itélik meg optimiztikusan a helyzetet. A lapok egyrésze azt hiszi, hogy végleges megállapodásokat már csak azért sem lehetett kötni, mert

a konferencián nem vett részt a harmadik szövetséges: Olaszország.

Egyelőre nem lehet tudni, hogy miért maradt el a londoni konferenciáról az olasz miniszterelnök. Ha nem kapott meghívást, ennek nyomtatékos okai lehettek, mert Lloyd George szoros barátságot tart fenn az olasz kormánnyal. És kétségtelen, hogy a tárgyalások eredménytelenségéhez nagyban hozzájárult az olasz szövetség távolmaradása. Az olasz kormány mihelyt értesült a londoni tárgyalásokról, tiltakozását jelentette be a szövetségeseknek. Ez már maga elégséges arra, hogy Londonban határozatokat ne hozhasson.

De ami nem történt meg Londonban, még megtörténhet Cannesben. A cannesi ta-

nácskozások előkészítésére serényen készülnek. Angol és francia bankárok és pénzügyi szakemberek Párisban és Londonban

előkészítik a konferencia finandziális anyagát.

Ezek a pénzügyi bizottságok szorosban együtt-dolgoznak kormányokkal. A jövő héten az angol és francia pénzügyi szakértők közös értekezletre ülnek össze Párisban, amelyen összhangot teremtenek elvégzett munkájukban és összefoglalják azt a javaslatukat, amelyet Cannesban a szövetséges kormányok elé fognak terjeszteni. Ennek a tervezetnek az alap-gondolata az a nagy nemzetközi konferencia, amelyet Európa gazdasági újjáépítésének keresztülvitelére hívnak össze. Ezen a konferencián résztvesz

Németország és Olaszország is.

Lloyd George és Briand állítólag már megegyeztek a konferencia összeállításában. A két szövetséges között a gazdasági együttműködés súlyosabb akadályai elhárultak, de a politikai és katonai megegyezés, amelyre Franciaország szándékosan nem jött létre.

Anglia egyszerre akarja megoldani Európa három nagy problémáját: a német kérdést, Középeurópa kérdését és az orosz kérdést. Franciaország lehetetlenségnek tartja, hogy ebben a három súlyos kérdésben egyidőben döntsenek, Franciaország szempontjából a leg-sürgetőbb probléma:

helyre kell állítani Németországban a gazdasági rendet.

Franciaország szerint Németország nem vehet részt olyan tanácskozáson, amely az orosz kérdéssel foglalkozna. Franciaországot csak a német kérdés érdekli. Szánálni kell Németország pénzügyeit, stabilizálni a márka kurzusát és rendezni kell a német gazdasági életet. A francia pénzügyi szakértők ezeknek a kérdéseknek a megoldására tervet dolgoztak ki. Tervük a birodalmi bank alkotmányának megváltoztatását követeli, francia vagy angol mintára. Devizaközpontot követelnek, hogy megakadályozzák a devizákkal való üzérkedést. Ha Németország pénzügyeit rendezni tudják, Franciaország

hajlandó elállani a londoni fizetési teretől

és hajlandó a jóvátétel kérdésében is módosításokra. Ezek a módosítások megkönnyítenék Németország helyzetét.

A francia terv lehetségesnek tartja, hogy Németország fizetési kötelezettségeinek teljesítésére nagy nemzetközi hitelt vegyen fel. Ez a hitel 15—16 milliárd aranymárkát tehetne ki. E horribilis összeg egyrészt Németország saját céljaira használható fel, a többiből törlesztené adósságait. Németország sorsa tehát a közeli napokban Cannesban el fog dőlni. Rathenau visszaérkezett Londonból és visszaérkezése után egész éjszakán át tanácskozott Wirth kancellárral. A tanácskozás után együtt felkeresték Ebert elnököt, akivel Rathenau megismertette londoni útja eredményeit. A birodalmi kormány karácsonyt megelőző napon tárgyalta a jóvátételi bizottsághoz intézendő válaszjegyzék kérdését. A kormány tanácskozásai előtt a szakértők tanácskoztak. A jegyzéket még az ünnepek előtt megszóvegezik és nyomban utána

elküldik Párisba.

A cannesi konferenciát tehát megalapozza azt az európai konferenciát, amelyen Európa minden aktuális problémája felett fognak tanácskozni az európai államok, Németország és Oroszország kiküldöttei. A francia külpolitikában gyökeres átalakulásnak kellett végbemenni, hogy Franciaország a zöld asztal mellé üljön Oroszország megbizottjával. És valóban

gyökeres átalakulás történt Briand keleti politikájában

Az átalakulás folyamata voltaképpen Varsóból indult ki. Varsóban revízió alá vették lengyelország és Szovjetország viszonyát. A legutóbb is fontos konferenciát tartottak a lengyel fővárosban, a konferencián, amelyen Pileutski elnökölt, a varsói francia követ is résztvett. A varsói orosz követ: Charachan fontos tanácskozásokat folytatott a lengyel külügyminiszterrel. Utána Moszkvába ment és

lengyel javaslatokat vitt magával.

A tárgyalások nemcsak a lengyel-orosz viszony megjavításáról folytak, sőt lényegében azokat Párisból irányították. Mert a francia politika Oroszországgal szemben változtatott magatartásán és a Franciaország és a Szovjet-oroszország közötti közvetítést a lengyel kormány vállalta. Ezek a tárgyalások előzték meg Briand londoni útját, Londonban történt pedig az a döntő elhatározás, hogy az európai konferenciára Oroszországot is meghívják.

dolog a világon, mint egy szép szombat. Az ember ül és tanul. Minden jó zsidónak legyen mondva, hogy ez milyen élvezet!

Nohát bizonyos, hogy reb Sabsze Krén élvezett, de lassan-lassan úgy érezte, hogy hiányzik valami a szombati gyönyörűségből. A talmudtanuláshoz nincs külön gyönyörűség, de ez is olyan, mint a borivás. Kesernyész ize van a legjobb bornak is, ha az ember társatalanul issza. A talmudtanuláshoz is cimborák kell. Mert mit ér az egész ragyogó elmejáték, ha senki sincs, akit azzal megzavarni és megámultatni lehet.

A szombati csibuk még mindig jól szellett, a füstje még mindig édes és illatos volt, reb Sabsze mégis már nem találta teljesnek a szombati gyönyörűséget. Hiányzott neki az a valaki, akivel vitatkozhatna, akit hallatlan vakmerőségével megdöbbenés és csodálattal ragadjon.

Egyszer aztán elment a rabbihoz: hogy küldjön neki egy szegény talmudtudóst, jövedelmes, jó állásba juttatja.

Már másnap ott volt reb Zalme Hénig, aki szegény ember volt de jámbor nagy tudós.

— Reb Zalme — fogadta reb Sabsze — maga állást kaphat nálam. Ide jön minden szombaton és nem csinál semmit, csak ül és tanul, mikor én is tanulok.

A bodajkiak az mondták:

— Ezért a menyországba jut.

— A legközelebbi szombaton reb Zalme

föltéresten reb Sabszet, hogy beleüljön a jó állásba, amit az neki fölkinált.

Reb Sabsze az asztalnál ült és csibukozott, Reb Zalme elszédülve az ajtóhoz tántorgott. Menekülni akart.

— Ezért — dadogta — égni fog.

Reb Sabsze mosolygott. Oda lépett reb Zalmehez és beljebb invitálta. Az szabadkozott. Egy percig se marad ebben a házban, ahol ilyesmi lehetséges.

— Mboh — mondja reb Sabsze — ezt a kis csibukot el lehet nézni.

Reb Zalme nyöszörgött:

— Nem a csibuk miatt fog égni. De a talmud miatt. Azért, hogy pipál és mégis tanul.

Reb Sabsze csak tovább mosolygott. Megfogta reb Zalme a kabátja gombjánál fogva és vitatkozni kezdett vele. És ahogy vitatkozott, a gombot forgatta. Reb Zalme moccanni se mert. Ha erőszakoskodik, a gombja ennek az apekojresznak a kezében marad. Ő pedig nem akarta, hogy még ő miatta is bünbe essen. Hát csak állt sápadtan és hallgatta reb Sabsze hallatlanul csapogó okoskodását. Az első percben csak a gomb miatt hallgatta, aztán már azért, mert ennek az embernek a nagy esze elbódította és megrészegítette. Csodák bontakoztak ki a szeme előtt, ezerszínű káprázatok.

És már a harmadik percben elfelejtkezett a szombatról, a gombról, amely a kabátjáról nagy büntetéssel mindjárt lefeszik, megfedkezett a csibukról és sommi másról nem tudott, csak arról, hogy reb Sabsze kijátssza a

Riff a Ran ellen, holott egészen bizonyos, hogy ebben az esetben a Ran-nak van igaza és nem a Riffnek. És kitört belőle az igazság nagy szenvedélye. Bal kezével beleturt a szakállába, jobb keze hüvelykujjával belebökött a levegőbe, érvet érvre halmozott, idézet idézet után patakzott ki a szájából, forrt, örvénylet a gondolat és most reb Sabsze állt ámulatlan és elcsodálkozva a zsidó elme e hallatlanul merész szárnyalása előtt.

Reb Zalme diadalmaskodott. A vitában ő lett a győztes. Derekaról leoldotta a zsebkendőjét és megtörölte gyöngyöző homlokát.

Reb Sabsze arca ragyogott. Nem fájt neki amannak a diadala.

— Ez aztán az ojneg sabbesz — szólt és kimondhatatlan gyönyörűségében a kezét dörzsölte.

Reb Zalme magához tért. Szikár alakja megroskadt. Fáradtan és szomorúan az ajtóhoz ment. Nem köszönt, hiszen ennek az istentagadónak nem kívánhat jószombatot. A küszöbön megállt és visszanézett. Halkan csak ennyit mondott:

— Most aztán mind a ketten égni fognak.

Kint hideg volt, de a kabátját nem gombolhatta be, mert a gombja bent maradt, reb Sabsze szombattipró kezei között. De nem fázott. Szegény bűnbánó szívében a pokol tüze égett.

A zsidók Bukovinában

III.

Enzenberg generális, a zsidók barátja — A „Betteljude” — Egy utitárs Mendele környezetéből

— Az UjKelet kiküldött munkatársától —

A bukovinai zsidóság sorsában jelentősen kedvező változást az 1778. év hozott, amikor Splényi báró Enzenberg generális váltotta föl. Mindjárt a közigazgatás átvétele után a nagy koncepciójú katoná nem a nemzetiségek tagoltságának kiélezésére, hanem éppen az ellenkezőjére gondolt, arra, hogy a nemzetiségeket hasznosságuk szerint az ország javára egyesítse. Így jött rá, hogy a zsidókat az ország közigazgatása számára megnyerje és még abban az évben a kereskedelmi szerződések egész sorát kötötte meg a zsidókkal, akik akkor szinte egyedül gondoskodtak Bukovina állami szükségleteinek ellátásáról. A hivatalok számára a zsidók fát, szemet szállítottak, kereskedelmi megállapodásaik alapján behozták a különböző árucikkeket, ruhaneműt, bőrányagot, papírost és mindazt, amire a fejlődés elején álló országnak a külföldről még szüksége volt.

Enzenberg azzal kezdett kedveskedni a zsidóknak hogy vallási tekintetben nyomban megadta nekik a teljes szabadságot, sőt sok tekintetben támogatta is őket. Splényinél a sucawaiak hiába könyörögtek, hogy leégett templomukat felépíthessék, Enzenberg maga ment el a helyszínre és nemcsak megengedte a felépítést, hanem a hitközség előjáróságát egyenesen huzdította az istenháza felépítésére. Ugyanez alkalommal odajöttek hozzá Csernovic, Sucawa, Szereth és Sadagora zsidói és tiszteletteljesen kérték, engedné meg a zsidóknak a mészárosipar és a gyertyagyártás mesterségének üzését.

— Ezt habozás nélkül magadom Önöknek — mondotta Enzenberg és bizony szívesen látnám, ha más ipari foglalkozást is üzénének, de nem akarom elhamarkodni a dolgot, mert még nem időszerű. Egyelőre úgy vélem, hogy az ipart a német és román lakosság üzze. A munka később ugyanis nivellálni fogja az életet és majd akkor engedély nélkül a fejlődés motorikus erejével jön a foglalkozási és egyéni szabadság.

A néhány iparág, ami zsidók kezében volt, fellendült és a zsidó nemzetiségnek hasznosítást szerzett. Már a közigazgatásban is érezhető volt ez a közbecsülés. Enzenberg alatt a zsidók a falusi bírák megválasztásánál szavazati joggal bírtak. A bíró megválasztása ugyanis hagyományos jogok szerint a földesur hatáskörébe tartozott, minthogy azonban a zsidók bérelhettek nagyobb és kisebb birtokokat, a választás joga is átszállt rájuk.

Enzenberg nem maradt végig a zsidók barátja, mert, amikor kelet felől zsidó invázió indult meg Bukovina felé, a bukovinai zsidó „öslakók” féltékenykedtek a jövevényekre és állandó harcban állottak velük. A katonai kormányzó, aki e dolgokat tárgyilagossá szempontról nézte, nem a jövevényekre haragudott, akik különben is szerények, dolgozók és az államra nézve hasznos embereknek bizonyultak. Nem nézhette jószemmel a zsidók között lábrakapott marakodást és elhatározta, hogy a zsidó gyűlölködésnek egy rendelettel véget vet. A rendelet megakasztotta a további bevándorlást, de viszont súlyosan büntette mindazokat a zsidókat, akik hasznosításból ártottak földönfutó testvéreiknek. A jövevények főfoglalkozása az állatkereskedelem és terményekkel való üzérkedés volt. Terhes, fárasztó munkát vállaltak, gyalog vagy nagyon primitív járműveken bejárták a Moldvát, bejöttek Erdélybe és innen hajtották az igazságot Bukovinába.

Az italmérés jogát, amely Galiciában főfoglalkozása volt a zsidóknak, a bukovinai hatóságok nem engedélyezték. A zsidók tehát teljesen produktív munkát végeztek az egész vonalon, mégis az antiszemitizmus kikezdte őket és Enzenberg után tíz év múlva, 1788-ban Bécsben már komolyan foglalkoztak a kérdéssel, „miként lehetne Bukovina zsidóságának számát csökkenteni.” Komoly, antiszemitá elü javaslatot nem mertek II. József elé

terjeszteni, akiről mindenki tudta, hogy a nemzetiségeknek egyforma jogokat kíván adni. De azért mégis találtak egy formulát a zsidóság számának csökkentésére és pedig a koldus zsidók (Betteljude) kiutasításával.

Enzenberg maga is zavarban volt a rendelet végrehajtásánál, mert hiszen a kolduló zsidókat hivatalba lépése óta amugy sem türte. Kik minősíthetők tehát koldusoknak? A kérdést azután tiszti bizottságok döntötték el, akik jogtudományi indokollással, de teljesen önkényesen jártak el abban, hogy ki nevezhető Betteljudeknak. Érdekes, hogy azok az osztrák történészek, akik a kérdéssel foglalkoztak, maguk is belátták e rendelkezések fonákosságát és tarthatatlanságát. Zieplauer, aki bővebben foglalkozik Bukovina történetének e szakaszával, több ízben szemrehányást tesz az osztrák kormányhatalomnak, amely a zsidókat indokolatlanul olyan foglalkozásokba kergeti, amelyek miatt a hatóságoktól és a környező népektől üldözöttségnek vannak kitéve. Ő maga Grillparzer néhány sorával jellemzi ezt a helyzetet:

Ich selber lieb' es nicht dies Volk, doch weis ich
Was sie verunziert, es ist unser Werk;
Wir lähmen sie, und grollen, wenn sie hinken.

E megszorítások ellenére a bukovinai zsidóság helyzete mégis különb volt a lengyel zsidóságnál, ahol a nyomasztó adók miatt a zsidók valóban olyan foglalkozási ágakra vetették magukat, amelyek nemcsak környezetüknek nem tesztelhetők, de eles ellentétben állottak magával a Tóra szövegével és szellemével is, amit pedig az akkori zsidóság nagyon is megbecsült.

A bukovinai zsidóság multja leírását megszakítom most, amint megszakította utitársam, aki a kupéban egyet-mást előadott. Mert új utasok jöttek a kocsiba, Beszarábiából valók, akik Csernovic felé igyekeztek.

Ethelyezkedtek. Szembe velem egy szőke, gömbölyű, tömpe orru férfi került; soha nem hittem volna, hogy zsidó. Aki Bukovina zsidóságának történetét adta elő, szintén nem gondolt rá, mert önkéntlenül elhallgatott.

A kezemben egy könyvet forgattam; olvasni szerettem volna. A vizavim ránéz a könyv fedellapjára, megszólal:

— Ah, Mendales Khatseho, a-fein száferl!
— Mendale „khatseja”, jó kis könyvecske! — mondja a kedves emlékek sóvárgón jöleső mosolyával.

— Tehát zsidó — állapítjuk meg, és a másik már folytatni szeretne volna, történelmi előadását.

Nem engedtem, hogy folytassa. Az új utas témája jobban érdekelt.

— Honnan ismeri e könyvet, oroszok is olvassák talán?

— Lehet, hogy oroszok is olvassák, de élvezni csak zsidók tudják. Én pedig nemcsak a könyvből élveztem, hanem Mendale Mocher Szforim fölvételéből is.

— Kérem, üljön ide mellém, minden szavát hallani szeretném és mondja el, hogy jutott ön ahhoz a szerencséhez?

— Ugy volt kérem, hogy iskolatársa voltam Revitzky héber kritikus fiának; együtt jártunk a gimnáziumba és a politechnikumba is Odesszában. Revitzky pedig jó barátságban élt Polinkovsky rabbival, akinek a háza afféle irodalmi szalon volt úgy tizenöt-husz esztendővel ezelőtt. Biafik, Mendale, Solem Alejehem, Steinberg és Saphir drámaíró, egyébként neves szocialisták szoktak hetenkint összegyűlni itt irodalmi kérdések megvitatására. Rikábban jött Achad Haam és Smul Léb Peree. Anski is jött némelykor Neiditsch is és Jakab Maze is. Én pedig barátommal együtt egy sarokban meghúzódtam.

Mendale Mocher Szforia, az ősz mester körül csoportosult az új zsidó irodalom e né-

hány vezető egyénisége — mondotta utitársam. Az öreg mindig szívesen csatlakozott a zsebemben jelent meg, szép gondosan maga elé tette, a többiek köréje húzódtak, olyan fincsi, áhítatos órák voltak ezek, amiket nem lehet elfelejteni.

— Jelen voltam — folytatta — amikor Mendale a „Sánta Fiske” című regényének azt a részletét olvasta, amikor Fiske kimegy éjnek idején a szabad természetbe és elsiroja fájdalomt. Ugy hallgattuk, mint a gyermekek nagyapót, visszafojtott lélegzettel, valamelyik a vendégek közül bezárta az ajtót, hogy senki ne zavarja az előadást. A hallgatók közül sokan könnyeztek Fiske sorsán. Én magam is megindultam nagyon és amikor a könyv megjelent, a néhány oldalt bevágtam.

Es jiddisül szép lassan elmondta ezt a részt:

Elhagyom fekvőhelyemet, leugrok és rohannak az ablakhoz, hogy szívjak magamba egy kis friss levegőt, hogy nézzek egyet isten világába.

A kék égen pedig csöndben, nyugalmában uszik az aranyszínű hold, fénylő arca komoly, szinte elgondolkodó, körök körül pedig csönd, csönd... De a hold ábrázatából szívembe lopózik valami elandallító édesség, beszél hozzám, a lelkembe beszél, a nézésével szinte kiemeli a lelkemet. Az érzések egész tengerét csajja ki belőlem. Nézem, nézem és meglátom benne keserű életemet, csalódásaimat és kínjaimat, sok lelki szenvedéseimet; hányszor kínoztak meg sértő szavakkal, amiket nem tudtam, nem akartam hason óval visszafizetni. Odaboralni szerettem volna rá, mint gyermek anyja ölébe. Ó anyám, hogy fáj, hogy fáj, jó anyám, drága anyám!... Büneimet vezeklem, a fejem szédül, hascsikarásom van, mintha elevenen sütnének. És csak jajgatás és szuszogás ez a gyötört élet, ó anyám, hogy fáj, hogy fáj ez.

A hold pedig rám néz világos arculatával; komolyan tekint rám, megához kér és szól: Csönd, csönd jó gyerekek, mit lehet tenni, mit?... A szívem még jobban sir, forró könnyek bugyannak ki a szememből, fejemet kezemre támasztom és a hold felé tartom azt a részét, ahol lenyírták a tineset. Lássá ő is, had lássa... Az érzések forrása uylik meg, hullámai szívemhez verődnek, fölkaparják gondolataimat. Bedagadt szemeim imádoznak a világegyetemhez: Irgalom, segítsé! Ó mennyire fáj, hogy fáj mindennem! Így, ilyen érzésekkel ébred éjszaka idején egy szegény beteg gyermek, aki maga elé sirja panaszait és szemecskéivel körülnéz, keres irgalmat valahonnan, de senki nincs a közelben. Senki nem hallja, köröskörül alszik mindenki. Csönd, csönd! Csak egy kis kutya az utcán van ébren, farkát egyik lábára kunkorítja, a fejét mereven fölveti és hideg hangerővel, mintha a májából jönne, vonit a hold felé. A hold pedig nyugodtan megy utján, elmélyedve. Egy kutya ugatása hidegen hagyja.

A szívem megkönnyebbül. Belül a remény érzése melengtet, a remény és vigasz szóltan érzése. Csak zsidó érezheti ezt, amikor kisírja magát isten előtt és elpanaszolta buját-baját. Olyan érzés, ami ellágyítja az embert, lággyá és puhává válik, mint a vaj, vagy mint omlós tészta. Az ember mindenkinek odaadná a lelkét és nagy szeretetében az egész világot átölelné.

Hallgattuk, a kupé utasai odafigyeltek, egy kapitány is, aki román letére jól tudott jiddisül, nyitva felejtette a száját.

Azután jellemző apróságokat mondott el Mendaleről.

Az öreghez gyakran jöttek jól kivásalt, elegáns író-emberkéek kézzel írtakkal.

Mendale soha egy szemrebbenéssel nem méltatlankodott. Átvette az irást, egy félóra-hosszat böngészett benne, figyelmesen átnézett néhány oldalt és akkor már megvált az ítélete. Ha csak valami eredetiséget talált a kéziratban, nyomban rámutatott a hibákra és szívére beszélt a fi talembernek. Buzdította,

kiadóhoz segítette. Igaz barátja volt minden igaz irónak. De végtelenül megvetette azokat, akik hiúságból vagy haszonlesésből plagizáltak.

— Tegnap — beszélte egy alkalommal Pohn Rowskyéknál — megjelent nálam egy emberfejtű ló. Besenéztek a kőziratába. Megkértem, ki írta ezt?

— Én, ki írta volna? — feleli.

— Jó — mondom — egy kicsit olvasok még belőle.

Hagyott olvasni.

— Azután odaszólok a szolgának.

— Iván, nem látod, Dosztojevski urat? És hagyod állni őt? Adj azonnal széklet neki! Dosztojevsky ur bizonyára elfáradt.

A fiatalember elérte a célzást.

— Kérem — szólt sértődötten — mert iró vagyok, ne is olvassam Dosztojevskyt?

— Hogyne, hogyne — feleltem — olvassa szorgalmasan, de ne írjon belőle. Ez a fontos.

A többi Mendale-aprótságot alkalomadtán. Szabó Imre.

Metes prefektus nyilatkozata

a Magyar Szövetség alapszabályainak jóváhagyásáról és Kolozs megye kenyérszükségletének ellátásáról

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A napokban elterjedt hírek szerint az új kormány jóváhagyta a Magyar Szövetség alapszabályait azzal, hogy a Szövetség már meg is kezdheti a működését. Munkatársunk felkereste Metes prefektust, aki kijelentette, hogy erről nincsen tudomása.

— Ha a hír meg is felel a valóságnak, a kormány csakis az általam előterjesztett módosításokkal hagyhatja jóvá az alapszabályokat. Az alapszabályok november harmincadikán érkeztek be hozzám s miután bemutattam azokat a sziguranácának, december hetedikén a következő felterjesztés kíséretében küldtem Bukarestbe:

A Magyar Szövetség nevű egyesület nem egyezik meg az 1878. évi 1508. számú miniszteri rendelettel, mely tiltja, hogy egyesületnek különböző céljai legyenek. A Magyar Szövetség egyik célja, hogy Nagyrománia egész magyarságát képviselje, nemcsak törvényellenes, de nem is felel meg a valóságnak. Nem lehet egy csoportnak azt a privilégiumot adni, hogy ő, csakis ő képviseli a magyar kisebbséget. A törvény nem engedi meg, hogy az ilyen szervezetek vidéki fiókokat létesítsenek és a tagdíj szedését sem engedélyezi. Ily formában tehát az alapszabályokat jóváhagyni nem lehet, mert ez meg a magyarság érdekeinek sem volna megfelelő. Az alapszabályok módosítás nélkül való jóváhagyásával a Magyar Szövetség állam lenne az államban, ami nagyon káros következményekkel járna. Elsősorban szemben találna magával az egész romániaságot, valamint a más alapon álló magyarságot is.

Ellenben adja meg a kormány a magyar kisebbségnek azt a jogot, hogy politikai meggyőződése szerint pártokba tömörülhessen, ezek a pártok azután a törvény keretein belül szövetségre léphessenek.

— Körülbelül ezzel a felterjesztéssel küldtem Bukarestbe az alapszabályokat s ha valóban már jóváhagyták azokat, akkor az csakis ezzel a módosítással történhetett.

Kolozsvármegye még az ősz folyamán nagyobb mennyiségű gabona vásárlására kapott engedélyt a bukaresti központi bevásárló bizottságtól. A beszerzést több bank finanszírozta. A kolozsvári élelmiszeri bizottság megbízottai több ízben leutázták az ókirályságba és sikerült 350 vagon búzát és lisztet megvenniük, miáltal biztosították a város, a megye s a katonaság

szükségletét. Mindennek ellenére a gabonát nem tudták leszállítani s az a veszély kezdte fenyegetni a vármegye lakosságát, hogy kenyér nélkül marad. A város készletei kimerüléskor voltak, a biharmegyei malmoktól vásárolt lisztet nem engedték Kolozsvárra hozni, aminek az lett a következménye, hogy a kenyér jelen-tékenyen megrárgult.

Metes prefektus több ízben járt Bukarestben és sürgette a gabona leszállítását, de ott azt a feleletet kapta, hogy a CFR. nem rendelkezik annyi kocsival, hogy nagyobb mennyiségű vagon a vármegye rendelkezésére bocsáthasson, de ha ez lehetséges volna is, a kocsiknak üresen kellene visszagördülniök s ezt a fennálló rendelkezések nem engedik meg.

A közéletmezés mai állapotáról a prefektus ezeket mondotta az Uj Kelet munkatársának:

— A bevásárolt gabonából eddig nagyon olentéktelen mennyiség érkezett Kolozsvárra s ezt azonnal szét is osztották a tisztviselők, kórházak és más intézmények között. Hiába sürgettem a gyors szállítást, mindig azt a választ kaptam, hogy nincs vagon. Nyolc nappal ezelőtt aztán a vármegyei bevásárló bizottság egyik tagja leutazott Bukarestbe s a vezérigazgatóval folytatott tárgyalások során sikerült neki megegyeznie a vasúttal. Eszerint naponta husz vagon búzát és lisztet indítanak Kolozsvárra. Távirati értesítést kaptam ugyan, hogy az első szállítmányt már utnak is indították, de ezideig még nem érkezett meg. Hogy megelőzzem azt a fenyegető veszélyt, hogy a vármegye kenyér nélkül maradjon, tárgyalásokat kezdtem a CFR. kolozsvári üzletvezetőségével vagonok iránt, az állami monopólium ugyanis most nagyobb mennyiségű sőt szállít a marosmenti bányákból export céljaira. Arra kértem tehát az üzletvezetőséget, hogy a dunai kikötőkből üresen visszajövő kocsikat adják át a vármegye gabonájának szállítására.

A szövetséges csapatok elhagyják Sopront

Bécs, december 25. Az „Arbeiter Zeitung” értesülése szerint a soproni tábornoki bizottság közölte az osztrák és a magyar kormánnyal, hogy a szövetséges csapatok, amennyiben Párisból újabb rendelet nem érkezik, elhagyják a népszavazási területet.

Sopron, december 26. Ferrario tábornok, falragaszokon tudatta a város lakosságával, hogy a népszavazás értelmében Sopron és környéke Magyarországhoz tartozik.

Megjelent az

!!

UJ KELET

szenzációs tartalma

Évkönyve

mely hatalmas, művészi album. Minden előfizetőnk, kik hátralelkben nincsenek és azok, kik legalább 5 hónapra előfizetnek, teljesen díjlanul kapják.

HIREK

Az UJ KELET telefonja:

Szerkesztőség	877
Kiadóhivatal	844
Zs. K. Sz.	558

— Akár a kersó esik a kőre, akár a kő a kersóra, mindenképp a kersónak jár. Pompás zsidó szimbólum az erősek erejéről s a gyengék végzetéről. A zsidóknak ezer ilyen találó mondata van: é mindíg a gyenge a népek között. Csak amikor nem gyenge, amikor belső értékének a tudására jut. Csak ott erős, ahol öntudatos sajtója van. Az Uj Kelet az eleven zsidó öntudat. Erősítsétek az Uj Keletet és erősítsétek magatokat vele!

— Megkezdttük az Uj Kelet Évkönyvének szétküldését. Az Uj Kelet hatalmas, albumalaku Évkönyvének postázását a kiadóhivatal már megkezdte. Az Évkönyvet a napokban az Uj Kelet minden előfizetője megkapja, természetesen azok, akik előfizetéseikkel hátralékban nincsenek. A kiadóhivatal felhívja az összes hátralékos előfizetőket, hogy amennyiben meg akarják kapni az Évkönyvet, haladéktalanul küldjék be a hátralékos díjat. Ugyancsak ajándékképpen kapják az irodalmi esemény-számba menő Évkönyvet azok, akik legalább félévre előfizetnek a Uj Keletre.

— Glasner Akiba beiktatása. Kolozsvár új ortodox főrabbiának ünnepélyes beiktatása, előre kidolgozott program szerint a jövő hét folyamán fog megtörténni. Az előmunkálatokkal megbízott bizottság nagyszabású ünnepség keretében az installációt megajteni.

— Szabad a szőnyegbehozatal. Bukarestből jelentik: A kereskedelmi miniszter a szőnyegbehozatalt teljesen szabadá tette. A behozatal szempontjából a szőnyegek két kategóriába tartoznak. A valódi, kézzel dolgozott keleti szőnyeget csak magánosok hozhatják be és legfeljebb 2-3 darabot, egyenként 25 kg. maximális súllyal. Ezekért 800 lei vám fizetendő aranyban, úgyhogy egy négyzetméter szőnyegnél a vám 6 ezer leit tesz ki. Közöséges szőnyeget mindenki behozhat tetszés szerinti mennyiségben és engedély nélkül. A vám azonban az eddiginek a kétszerese lesz.

— Nagy Haggibberest szombaton. December hó 29-én szombaton este tartja a chanuka ünnep záró estjét a Haggibbor, nagyszabású ünnepély keretében. Ekkor fog megtörténni a Benjamin Ferenc festőművész által készített életnagyságu Herzl kép leleplezése. A nagyon nívós műsort reggelig tartó bál fogja befejezni. Részletes műsort később közölünk, a belépés csakis meghívó ellenében lesz lehetséges, tehát akik arra igényt tartanak, forduljanak a klub vezetőségi tagjaihoz.

— A kolozsvári Iparosgyűlés közgyűlése. Hétévi szünetes után tegnap ült össze a kolozsvári Iparosgyűlés közgyűlése az iparkamara nagytermében. A gyűlést Hevesi József elnök nyitotta meg s beszámolt a hétévi működéséről. A választmány jelentésének előterjesztése után az alapszabályok módosítására tért át a közgyűlés, mely a temetkezési alap megszüntetését és a tagdíjak fel-emelését határozta el. Azután az új tisztikart választották meg. Elnök egyhangulag ismét Hevesi József lett. Tiszteltbéli tagokká avatták Asztalos Istvánt, Karl Ferencot és Rignát Sandort. Alelnökök lettek Rácz Mihály és dr. Nagy János, ügyész, dr. Váradi Aurél, titkár Valentini Antal, jegyző dr. Beroczky Ernő, haznagymagy. János, pénztárnok Kapeza Imre. Azonkívül 18 rendes és hat pótagból álló választmányt választottak.

Zsidók! Tarbut-hét van, mindenki teljesítse kötelességét!

— **Vizsgálat a leégett északi pályaudvar ügyében.** Bukarestből jelentik: Az északi pályaudvaron történt tűz ügyében egész nap folytatták a vizsgálatot. Ugyanekkor pénztárvizsgálatot tartottak az összes pályaudvari pénztáraknál. Az oltási munka közben két tüzoltó súlyosan megsebesült, két tiszt és több közkatonára könnyebb égési sebeket szenvedett.

— **A román frontarcosok a verduni csataterén.** Párisból jelentik: A frontarcosok konferenciáján résztvevő román küldöttség Cihoski tábornokkal az élén ma meglátogatta a verduni csatateret. Onnan Metzbe utazott. A küldöttség tegnap koszorút tett a „névtelen katoná” síremlékére.

— **Az intellektuellek szövetségének ünnepélye Párisban.** Párisból jelentik: Az intellektuellek szövetsége a Sorbonnesben nagy ünnepélyt rendezett, amelyen Poincaré elnököt. Az ünnepségen résztvettek az összes szövetséges államok, valamint a barátságos és semleges államok képviselői is. Romániát Vecarescu költőnő képviselte, aki emlékeztetett a Franciaország és Románia közti kapcsolatokra.

— **Házasság.** Perl H. Béla eljegyezte Melamed Frida urleányt Nagyszébenből. (Mindén külön értesítés helyett.)

— **Ostenburg fogva marad.** Budapestről jelentik: A királypuccs alkalmával tartóztatott katonatisztek ügyében az ügyészség elkészítette a vádiratot, amely Ostenburg kivételével valamennyi tiszt szabadlábra helyezését rendel el. Ostenburg védője ma felkereste Nagy Pál hadseregparancsnokot és hivatkozva Ostenburg katonai multjára, közéletére, szereplésére és hazafiasságára, kérte szabadonbocsátását. Illetékes helyen elrendelték az Ostenburg-zászlóalj feloszlását.

— **Negyvenezer ponyvaregényt égettek el Berlinben.** Bécsből jelentik: Berlinben az iskolai hatóságok negyvenezer különböző ponyvarendszeri terméket, amelyeket a diákoktól szedtek össze, elégettek, hogy az ifjúság lelkét azok tovább ne mértelyezhessék. A ponyvaregényeket úgy sikerült összegyűjteni, hogy minden diák egy jó és értékes könyvet kapott minden egyes beszállított ponyvaregényért.

— **A palesztinai házépítés.** Tiberiásból jelentik: Ussiskin és dr. Ruppín a napokban Tiberiásban érkeztek és kihirdették a lakosság előtt, hogy a cionista szervezet nyolcvanezer font sterlinget szavazott meg házépítési célokra. A házak két szoba konyhából és egyéb megfelelő helyiségből fognak állni. Ugyanekkor ebből a pénzből Mose Maimonnak és rabbi Jochanan ben Zakajnak emlékművet fognak felállítani, amelyek körül kis ligetet ültetnek. — Az „Achuzat Bajit” egyesület Tiberiásban a város határait nagyobb telekvásárlást eszközölt. Az egyesület érintkezésbe lépett a cionista szervezettel és még a tél folyamán közös akcióban fogja megindítani az építkezést.

— **Feloszlatják a fascisták akciócsoportjait.** Bécsből jelentik: Olasz lapok közlik, hogy Bonomi miniszterelnök a fascisták legutóbbi politikai gyilkosságai által felzaklatott közhangulat megnyugtató részántra magát a fascisták úgynevezett akciócsoportjainak feloszlására. A cremonai és a reggio-emiliai csoportokhoz, amelyek az utolsó mozgalmas napokban legtöbbet szerepeltek, a feloszlató rendelet már el is ment. A fascista szervezetet a miniszterelnök intézkedése nyilván nem találta készületlenül. Erre vall egy olasz lap leleplezése. A lap azt írja, hogy a fascisták tartományi titkárságai a miniszterelnök feloszlató rendeletével ugyiszólván egyidőben összes csoportjaiknak azt az utasítást adták, hogy testületileg lépjenek át a hadviselő szövetségek megfelelő helyi csoportjaiba. Az olasz közvélemény Bonomi és a fascisták harcát nagy érdeklődéssel kíséri. A harc eredményét lényegesen befolyásolhatja az a körülmény, hogy az általános választások során Bonomi pártja a fascisták igénybevételét nem mellőzhette.

— **A Bönoth Haalijah felkéri tagjait,** hogy folzó hó 28 án, szerda délután fél hat órakor a Chebra Ladisa termében fontos megbeszélés végett pontosan jelenjenek meg.

— **Tarbut hét.** A Tarbutot méltatni ma már fölösleges dolog. Egy esztendő munkája és eredménye minden erdélyi zsidó előtt nyilvánvalóvá tette, hogy a Tarbut-szabadszervezetet nem párt- és frakciómunkát végez, hanem igazi zsidó kulturát ad. Gydrmekeikből önérzetes, művelt zsidókat nevel a Tarbut, egész férfiakat, akikben a másnemzetiségű egyenrangú felet lát, nem megalkuvó és megnyúnyázkodó vendéget. A középiskolákig tartó vagy megunt vendégei voltak eddig a zsidó iskolagyerekek, külsőben talán feszesek és bátrak, de belsejükben egy nyugtalan tudat görnyedő rabjai. Csak a nemzeti szellem tud igazi ifjakat nevelni; egészet, testi és lelki harmóniában élőket, ellentálló jó zsidókat. Mindnyájunk szent kötelessége anyagiakkal támogatni ezt az intézményt. A Tarbut-hét alkalmat ad erre. A Tarbut-egyesület pénztárába 25-éig a következő adományok folytak be: Grönwald Samu 100,—, Grünwald és Steiner 200,—, Bognár és Szántó 1000,—, Kenda Lipót 100,—, Foresta Romana S.-A. 600,—, Zodik Jenő 100,—, Janovitz Géza 500,—, Ujhelyi Ignác 100,—, Gross Hermann 100,—, Sipos Jenő 300,—, Farkas és Rosenthal 200,—, N. N. 50,—, Bodner-bazár 50,—, Hirsch Adolf 70,—, Sámson Manó 100,—, Hofmann Imre 200,—, Nussbacher Lajos 100,—, Grünfeld Lajos 100,—, Blatt Miksa 300,—, Weisz Miksa 200,—, Bárdos Jenő 200,—, Schwartz Jenő 200,—, Boros Bernát 200,—, Szabó Jenő 500,—, Corvina 150,—, Sámson Jakab 100,—, Steinberger nagykeres. 100,—, Fried Lajos vendéglős 100,—, Krausz Géza 200,—, összesen 6220 lei.

— **A szabadiskola előadása.** A kolozsvári munkások szabadiskolájában a Redut nagytermében, ma este fél nyolc órakor Gelei József dr. „Mi a biológia” című félbenmaradt előadását fejezi be egész estét betöltő előadásban. Hollós József dr. előadását négy héttel elhalasztotta.

— **Fényes nappal betörtök. dr. Silbermann börgyógyász rendelőjébe.** Néhány hónappal ezelőtt telepedett le dr. Silbermann Marcell börgyógyász Kolozsváron. A fiatal jövevő orvos nemsokára külföldi tanulmányutra indult, ahonnan a napokban érkezett vissza s majdnem százezer lei értékű műszereket hozott magával. Másnap egy állítólagos házaspár jelent meg a rendelőben és Kovács Sándor és nejeként mutatkozott be. Azt mondták, hogy gyalui földbirtokosok. Silbermann doktor lelkiismeretesen megvizsgálta az elegánsan öltözött pácienseit, de semmi beteges tünetet nem állapított meg s egy helygyógyászhoz utasította őket. A rákövetkező nap délutánján, mikor dr. Silbermann hazatért Egyetem-utca 7. alatti lakására, észrevette, hogy a külső ajtó kilincsét levették, Rosszat sejtett és segítséget hívott. Három emberrel behatolt a lakásba, ahol revolveres betörő fogadta őket. Silbermannék kénytelenek voltak visszavonulni, ezalatt a megzavart betörők, akik semmit sem vihettek magukkal, elmenekültek. A rendőrség nyomon van.

— **Köszönetnyilvánítás.** Mindazok az ismerőseim és barátaim, akik felejthetetlen édesanyám elhunytá alkalmából részvétük kifejezésével igyekeztek enyhíteni fájdalmamon, fogadják őszinte köszönetemet. Frenkel Mór.

SPORT

— **Az MTK nürnbergi mérkőzése.** Budapestről táviratozzák: Az MTK vasárnap játszotta le első mérkőzését németországi körútnán Nürnbergben az IF. Fürth csapattal, amely Németország egyik legjobb csapata. Az MTK 1:0 arányban vereséget szenvedett. A gól az első félidő közepén esett Mandl Artur hátvéd hibájából.

KOZGAZDASAG

Csak a csatolt területeken vallják be az adókat

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az utolsó minisztertanács, mint az Uj Kelet megírta, kénytelen volt az adóvallomások határidejét újból elhalasztani. Az új halasztás azért kellett nagy feltűnést, mert nem szót határozott terminusra. Az új határidő a vagyonsorsbizottságok munkájának befejező és jelentéstételüknek utolsó napja. Azok az adózók tehát, akik eddig kötelezettségeiknek nem tettek eleget, megtehetik ezt a becslések befejezéséig. Azokkal szemben, akik kötelezettségüknek nem tettek eleget, a büntető rendelkezések csak a becslések lezárását követő másodikon lépnek életbe.

Hetek óta beszélnek arról erdélyi érdekeltek körében, hogy a többbizben megállapított határidő és az utolsó fix terminus nélküli haladék oka az a tartózkodás, amellyel a régi királyság adózó polgárai az adóvallomásokra vonatkozó rendelkezéseket fogadják. Akik Bukarestben jártak, azt tapasztalták, hogy a fővárosban senki nem gondol arra, hogy adóbevallási kötelezettségének eleget tegyen és

a kormány egymást követő intézkedései szinte megszerzettnek látszó rezisztenciával találkoznak.

Az Averescu-kormány már erélyes rendszabályokhoz akart nyulni, de az új pénzügyminiszter még egy utolsó kísérletet tett legutolsó rendeletével.

A pénzügyminisztérium a napokban hivatalos statisztikai adatokat tett közzé, amelyek mindenben igazolják ezeket az értesüléseket. A kimutatás szerint Bukarestben eddig összesen 20 ezer vallomást adtak le, holott a fővárosban 120 ezer polgár köteles adóbevallásra. A 20 ezer között is főleg olyanok vannak, akik nem törzelakók a fővárosban és inkább tartanak a büntetéstől. A régi királyságban a vidéken sem sokkal kedvezőbb az arány és eddig az adózók alig 40 százaléka felelt meg a rendelkezéseknek.

Jellemző a csatolt területek adózóinak polgári fegyelmességére, hogy még az utolsó rendelkezés kibocsátása előtt az adózóknak 90 százaléka már eleget tett kötelezettségének és az adóbevallási munka Erdélyben befejezés előtt áll.

Zürichi tőzsde decemb. 27-én. Nyitás: Berlin 275.50, Newyork 513, Milánó 2275, Prága 710, Budapest 82.50, Zágráb 200 Varsó 18, Bécs 19, osztr. kor. 11.

A bankok forgalmi adója. A pénzügyminiszter intézkedett, hogy a bankok, hitelintézetek és pénzváltók az 1 százalékos forgalmi adót egy a szorosabb értelemben vett bankműveletek, valamint árueledások után december 25—31-ig ugyanugy fizessék, mint az előző hónapokban.

Az utódállamok tőzsdéinek elmúlt hete. A bukaresti tőzsde hírei. A bukaresti tőzsdén a lei zürichi és párisi feljavulása folytán az értékpapirokban megszilárduló baisse mutatkozik. A bankpapirok általánosságban 150—400 pontos veszteséget mutatnak négy hét előtti magasabb árfolyamukkal szemben. A petróleum értékek irányzata szilárd, nagyobb kilengések nem mutatkoztak. A valutapiacra a lei javuló inferioritása határozottan érezhető, minek folytán a devizák és külföldi valuták eső tendenciája mondhatni általánossá vált. A valuták közül csupán a márka nem követi a zürichi kialakulást s nyomott árfolyama nem enged jövő alakulására következtetni.

A budapesti tőzsdén a magyar korona zürichi feljavulása, melyet az export tevékenységén kívül szeretnék a kormány céltudatos politikájára visszavezetni, újabb balesetet teremtett az értékpapír piacon. A bécsi tőzsdéi zavarok elültével a Bécsből eltolódott érdekeltség

is eltűnt a piacról, ami viszont a kereslet csökkenését s a budapesti piac kedvezőbb helyzetének megszüntetését vonta maga után.

A korona javulása a valutapiacra is élesen érezhető s az értékek újabb csökkenését várják. Az árfolyamok lemorzsolódása napról-napra folyik s kilengések, valamint eitoldódások lényegtelenek és alig észlelhetők.

A prágai terménytőzsdén a gabonakrizis némileg enyhült, az árak 5-10 pontot csökkentek, csupán a zab mutatott némileg szilárd tendenciát. A kereslet főleg dióban és mákban volt élénk, a here és rizs árak változatlanok. Jegyzések: zab 300-310, liszt magyar 6-6'20, tengeri 330, lóhere 24-25, borsó 6 50-7, mák 14-14'75, dió 10 50-11'50.

A bécsi árutőzsdén az átmeneti ármegállapodás után újabb emelkedés következett be. A vegyi piacon hatalmas kínálat mutatkozott, a vevők tartózkodása folytán azonban kitételek csak szórványosan jöttek létre. Hasonló jelenség volt észlelhető a gyarmatúru piacon és az élelmiszereknél, melyekre még a német árak csökkenése is befolyást gyakorolt. A bőrpiacra a német bőrárak esése eltérő véleményeket hozott létre, az egyik csoport a csökkenést mesterséges manővernek tekintette, mások pedig a túlhalt áralakulás első visszahatását látták az árredukcióban. A cipőtőzsdén a kereslet korlátolt, a forgalom gyenge. Árak fekete marhabőrcipő 9-10.000, Goodyear 14.500-15.000. A főtőzsdén teljes kínálati hiány mutatkozott, minek folytán fedezeti vásárlások sem jöhettek létre. Kemény és puha üzifát vegyesen 150.000 koronáért káruáltak vagononként ab alsóausztriai állomás, kemény és puha hasábfát vegyesen ab határállomás 180.000 koronán ajánlottak.

Nem függesztik fel a gabonakontingentálási rendeletet. Azokkal a hírszövegekkel szemben, amelyek szerint az új kormány felüggeszti a gabonakontingentálására vonatkozó rendeletet, C. Demetrescu, a belügyminisztérium élelmiszerosztályának vezetője a következőket mondotta:

A kontingentálás felüggesztéséről eddig még nem történt intézkedés. Ellenkezőleg. Mindent el fogunk követni, hogy felkutasuk azt a gabonamennyiséget, amelynek szállítására az előző kormány Franciaországgal és Svájcjal szerződést kötött. Mindkét országnak 15-15 ezer vagon gabonát kell szállítanunk. Franciaország már 10 ezer vagon megkapott, Svájcba azonban csak alig néhány száz vagon buzát tudunk eddig exportálni.

A Syndexnek öt napon belül 40 milliót kell fizetnie. Bukarestből jelentik, hogy a legfőbb bevételi és kiviteli bizottság tegnap este ülést tartott Lukasiévics miniszter elnöklétével. A bizottság elhatározta, hogy felszólítja a Syndex társaságot, fizessen 15 napon belül a szövetségnek központi pénztárába 110 millió leit, mely összeget a szerződés szerint már előbb kellett volna fizetnie.

Románia ezévi vámbevétel. Bukarestből jelentik: A vámigazgatóság statisztikája szerint a jelen pénzügyi év elejétől a vámbevétel — bevételi és kiviteli vámok — összesen másfélmilliárd leit tesznek ki. A bevételi vámok 794 millió leire rugnak az előző év 525 millió bevételével, a kiviteli illetékek pedig 363 milliót tesznek a múlt év ugyan-ezen időszakának csupán 41 millió bevételével szemben.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv.-t.
 Szerkesztőség: Calea Nap. Parolinand (vált) Farago József-utj 48.
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.
Fiókiadóhivatal: Nagyvárad, Deák Ferenc-u. 9. Arad, Str. Alexandri 1. Szatmár, Bathányi-utca 24. sz.

Előfizetési ár: havonként ... 30 lei
 Egyes szám ára helyben, vidéken és pályaudvarokon 1'50 L
 Iratásokat milliméteres díjazás szerint vessz fel a kiadóhivatal.

SZÍNHÁZ

HETI MŰSOR: ROMAN OPERA

Szerda: Samson és Delila. (Pavellel, Apostolescuval és Lya Poppal.)
 Péntek: Aida. (Nestorescu kisasszony szereplésével.)

MAGYAR SZÍNHÁZ

Szerda: Szerencsetánc. (Operettujdonság, először. Premierhelyárakkal. Premierbérlet 16. szám.)
 Csütörtök: Szerencsetánc. (Operettujdonság, 2. először. Rendes helyárakkal. Napibérlet 72. szám D.)
 Péntek: Szerencsetánc. (Operettujdonság, 3. először. Rendes helyárakkal. Napibérlet 73. szám A.)
 Szombat: Szerencsetánc. (Operettujdonság, 4. először. Rendes helyárakkal. Napibérlet 74. szám B.)
 Vasárnap d. u. 3 órákor: A cigány. (Szentgyörgyi István föllépésével. Olcsó helyárakkal.)
 Vasárnap este fél 8-kor: Szerencsetánc. (Operettujdonság, ötödöszer. Rendes helyárakkal. Általános bérletszűnetben.)

A műsorra tűzött előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztáránál.

Színházi iroda hírei:

Ma este szenzációs premier lesz a magyar színházban. Az utóbbi évek egyik legnagyobb sikerű operettujdonságának, a Szerencsetáncnak lesz a bemutató előadása. Hat egymástutáni estére: szerdára (premierbérletben), csütörtökre (D bérletben), péntekre (A bérletben), szombatra (B bérletben), vasárnap estére (általános bérletszűnetben) és hétfőre (C bérletben) van kitűzve a Szerencsetánc. — A jövő héten fogják bemutatni a szimfónia legújabb gyöngyét, a Pierre Wolff Naplemente c. darabját. Párisban a Comédie Française-ban, Budapesten a Vígyszínházban aratott óriási sikert. — Három év óta nem szerepelt a magyar színház játékkönyvében Bizet Carmen-je. Hónapokig tartó ambiciózus előkészületek után teljes új szereposztással és új beállításal fog színrekerülni a jövő héten ez a hatalmas dalmű. A felújítás érdekességét fokozza, hogy a főszerepeket minden előadásban más-más művész fogja játszani. Macielét R. Lorbeer Ilona és Kolbay Ildikó, Don Josef Ruvinszky és Takács Mihály, Escamillot Sugár Frigyes és Bretán Miklós felváltva fogják énekelni, a cimszerepet Rózsa Il énekl. A többi szerep Susnek Anna, Kovács Kató, Réthely, Virág, Bálint, Bérci kezében van. — Az új esztendő első előadása vasárnap délután 3 órákor Szigligeti örökéletű Cigány-a lesz. A cimszerepet most is Szentgyörgyi István adja. A vasárnap délutáni előadást olcsó helyárakkal tartják meg.

A mozgó műsora: Apolló-mozgóban: Szerda nagyszerű Nordisk-film, megkapó misztikus mese, Hígyjétek az Istent (A barát büne). Csütörtök, péntek ugyanezek Nordisk-dráma, A vörös éjszaka. Legszébb jelenete az égő petróleumkutak. Szombaton Dráma a

Illiputik országában. Amerikai filmszínmű. Vasárnap csodaszép szentimentális filmregény, ismeretlen asszony — Egyetem-mozgóban: Szerda, csütörtök elsőrangú irodalmi színvonalon álló kalandor-dráma, Párisi kalandorok. Péntek, szombat a Corvin-gyár műve, A száműzött, mexikói dráma, főszerepekben Várkonyi Mihály és Matty sovszky Ilona. Vasárnapról az amerikai kalandor-filmkolosszus, A végzetes gyűrű reprice. — Uránia-mozgóban: Szerda, csütörtök érdekesítő bűnügyi dráma, A halál torkában. Péntek, szombat misztikus Nordisk-sláger, A hóhér tornya vagy az Ósók titka. Vasárnapról a téli filmvad egyik legnagyobb eseménye, Boegn Anna, nagyszabású történelmi dráma, a verpadon hall szép Anna királynő tragikus története. Cimszerepben Henny Porten.

Feltűnő olcsó árak!

Most érkezett nagy mennyiségben békébéli minőségű prima flor- és musslin-harisnya dívat színűben. Gyermekek-harisnya, prima flor, minden nagyságban. Nagy választék női selyem-, gyapjú kabát- és átkötőbuzokban 1197

BLATT

KÖTÖTT SZÖVÖTT ÁRUHÁZA
 CLUJ, FŐTÉR 13. SZÁM

Csak viszontelárusítóknak!

Allandó nagy raktár kötött-szövött-tricot-és galanterie árukban

LEITNER és LONDON

ORADEA-MARE (Nagyvárad), Str. Nicolae Jorga (Zöldfa-utca)
 Nagybőrtétel-érkezett németországi keztü és harisnya cikkekből 2879-I

Csak viszontelárusítóknak!

Karlsbaadi porcelánárak. Cseh táblaüveg. Schreiber-féle préselt és csiszolt üvegárak. Opállampák és ernyők. Lámpaárak legolcsóbban beszerezhetők

DEUTSCH K. I.

Rt.-nál

Oradea-Mare — Nagyvárad, Str. Nicolae Jorga (vált Zöldfa-utca) 4. Interurban telefon 71 1233

Kérjen árajánlatot!

Gutfried és Herskovits
 Oradea-Mare — Nagyvárad
 Piata Unirei 12. - Szent László tér

!

Erdély legnagyobb és legszolidabb importőrei. Allandó gyári lerakat chemnitz-i kötött-szövött árukban, ugyint horgolt nyakkendők, mindennemű harisnyák, sálak stb. — Nagy raktár mindennemű hermandi olasz D. M. C cernák és pamutokban.

Megrendeléseket postán eszközünk

Ujrafoncsorozás! **Finntükrök gyártása**

PÉCHY ÉS TÁRSA
 MODERN ÜVEGCSISZOLÓ és TÜKRÓRUGYÁR
 üzemét ORADEA-MARE (Nagyvárad) Str. Saguna (Kapucinus-u) 20 sz. megkezdte
 Minden méretű és minőségű tükrök, batorüvegek olcsó árakon megrendelhetők. 1270

KÉRJEN ÁRAJÁNLATOT!

APRÓHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lei. Vastagabb betűvel 2 lei.
Legkisebb apróhirdetés ára 10 lei.

Eladó egy 27 kat. holdból álló falusi kisgazdaság, szőlővel, 3 szoba, konyha, korcsma és bolt-helyiségből álló lakással, egyéb melléképületekkel, a hozzátartozó jogokkal együtt, vasúti állomáshoz közel. Értekezhetni Friedmann Lajosnál Zsibón, Szilágymegye. 2994-I

Kellő jártassággal rendelkező mérlegképes könyvelő és levelezőnyomdávalathoz kerestetik. Ajánlatok délután 12-1 óra között az Uj Kelet kiadóhivatalába kéretnek.

Egy szalon garnitúra, egy nagy tilkór, egy női, amerikai íróasztal székekkel eladó. Megtekinthető Májális-utca 2. szám.

Egy njsalon garnitúra inlarsia betéttel sürgősen eladó. Megtekinthető d. u. 2-5 között Egyetem u. 3. A házfelügyelőnél.

Jó családból legálabb 4 középiskolát végzett fogtechnikus gyakorlatot felvesz a Transilvania Műfoglaboratorium, Fadrusz János-utca 8.

Eladó egy Singer-féle, karikahajós férfiszabógép és kerestetik egy ugyanolyan női varrógép. Cim Gombos-nyomda Minorita-utca 1.

Fiatl pár zsidó családnál lakást keres, esetleg teljes ellátással is. Cim a kiadóba.

Szobát butorozva, vagy anélkül keresek azonnalra, bért 6 hónapra előre fizetek Moskovits edényes, Széchenyi-tér.

Három izr. fiatalember izr. családnál teljesellátást keres. Cim a kiadóba.

Pianinót keresek bérbbe. Cim a kiadóhivatalban.

Jó házból való négy középiskolát végzett fiu nyomdász tanulónak fizetéssel felvétetik. Cim: a kiadóhivatalban.

Zongorák:

rövid keresztthuros, — pianinók, perzsaszönyvegek, antik butorok és porcellánok jutányosan kerülnek eladásra

Sternberg regisztrálva
ORADEA-MARE, SZT. LÁSZLÓ-TÉR 2

Boeskor, mosótalp, felsőbőr és szijgyártóblank

Állandóan nagy készlet késznyben és nagyban, legolcsóbb árak mellett. — Vidéki megrendeléseket kis postacsomagokban is eszközölök. — Jelenlegi talp és boeskor ára 65-70 lei, vagontételnél 5 százalékos engedmény.

SÁMSON BŐRGYÁR,
Gyufagyár-utca 1. — Gyors-áru raktárral szemben. — Telefon: gyár 8-86 - lakás 8-87. 1278

מבשר מן

Megjelent magyar nyelven és a מן מבשר amelyet majdnem minden nyelvre leto ditottak már. A legjobb nyelvkönyv a héber nyelv elsajátítására. Ara 30 lei. Kapható a „Safuth” könyvkereskedésben, West-elényi- és Szép-utca sarok.

Első Erdélyrészi Ékszerárugyár

CLUJ—KOLOZSVÁR,
Strada Xenopol (Szappan-utca elején)

Állandóan raktáron tart saját készítményű láncot, gyűrűt, karkötőt stb. Vállal minden e szakmába vágó munkák elkészítését, alakítását és javítását. Fogászati arany és forrasztó. Huzal és lemez arany- és ezüstben. Törmelék arany beváltása. 1273

Telephon 2-13 Telephon

Szilágyi Eleonora R.-T.

Ajánlja: likör, rum különlegességeit. Elsőrendű pezsgőt és borait. 1269 Szesz nagyraktár

BŐRKABÁTOK

mindennemű bőrruhák, bricses nadrág, női bőrkabátok, autó, fliger borsapkák, női sapkák méret szerint is készülnek.

Szűcs áruk, szőrmék állandóan raktáron. — Lábzsákok, — gyermek szőrmé takarók igen szép kivitelen.

Kereskedők, vállalatok tömeges megrendelése esetén árkedvezmény.

2934-I
BŐRRUHÁZEM ORADEA-MARE
CALEA VICTORIEI (KOLOZSVÁRI-U.) 1.

Nagy Újévi vásár

Női harisnya Lei 10:50
Férfi gypju harisnya „ 13:50
Gyermek gypju keztyü minden nagyságban . . . 10:—
Gyermek patent harisnya „ 8:—

Ezen árak csak 8 napig érvényesek

IMRE LAJOS

Wesselényi-u. és Szép-utca sarok

Aschenberg Zsigmond

értesíti üzletfeleit, hogy irodahelyiségeit
Calea Reg. Ferdinand 65 alá helyezte. — Telefon 10-24.

Rendszeres gyűjtőforgalm:

Wien—Cluj
Prag—Cluj
Berlin—Cluj
Budapest—Cluj
Exportok minden irányban
Pontos és gyors vámolás

Kereskedők figyelmébe!

Cérna (kutyafejű márka gar. 400 yardos)

DMC
C T I himző, harangeérna 30—100-ig. (Sewing) Aida kötőpamut nagy tételekbe érkezett

LANDESMANN és WEISZ
céghez, CLUJ, Urania palota az interneti cérnagyár erdélyrészi lerakata

Szarut, szaruhegyet, aggancsot, husolást és csontot, valamint mindennemű timárhuladékokat legmagasabb napiárban vásárol

Szaru- és csontárugyár R.-T. Cluj

Törött aranyat, ezüstöt, valamint brilliáns köveket a legmagasabb árban vesz **GRÜNFELD** ékszerész, Calea Reg. Ferdinand (Wesselényi-u) 21

Rottmann Károly és Tsai részvénytársaság

Timisora IV. strada Iancu Vacarescu (Bem-utca) 14.

Szesz-szabadraktár, szeszdenaturáló telep. Szilvórium- és törkölyfőzde, rum-, likör- és konyakgyár ::: Bornagykereskedés

1220

Parfumerie

László & Comp.

CLUJ, Piata Unirei 12.

Telefonszám: 178.

Manicure és parfume casetták, francia, angol parfüm és kozmetikai különlegességek

Engros és endetail

1211

Gyermekjátékok,

kötött-, rövidáru, porcellán, üveg és ajándéktárgyakat legolcsóbban

Eisenstädter Fülöp és Társa cégnél

Strada Regina Maria (volt Deák Ferenc-utca) 13 sz. — vásárolhat

Flerarie „BARZEL” vasüzlet

CLUJ—KOLOZSVÁR,
Piata Mihailu Viteazul 13. — Telefon 10-49

Karácsonyi játékszerek megérkeztek

Feiner Testvérek en-gros és en-detail árakkal. — Cluj, Calea Regele Ferdinand (Wesselényi-u.)

GANZ

vilamosság részvénytárs. ázemvezetősége: 975-1

Plata Mihailu Vit. Széchenyi-tér 41. sz. (Széki-palota.)

Elvállal elektromos világítási- és erőátviteli berendezéseket. Izzólámpák, izzólámpa szénpálcák, szerelési anyagok és kisebb motorok állandóan raktáron. — Költségvetéseket és felvilágosításokat díjtalanul nyújt. Telef. 408

Minden házban fontos!

Az egészség érdekében nélkülözhetetlen a párnatoll-, vatta-, lószór- és gypju-tisztítása, melyet gőzerőre és vegyítisztításra berendezett műhelyemben gyorsan és pontosan vállalok

Raktáron tartok kész párnákat és tollat Mérsékelt árak! — Szolid kiszolgálás!

Stern Salamon Kossuth L.-u 10.